

ÖRÖKSÉGVÉDELMI DOKUMENTÁCIÓ ÁLLAPOTDOKUMENTÁCIÓ

Készült a Kunmadarasi Közös
Önkormányzati Hivatal (gesztor) 5321
Kunmadaras, Kossuth tér 1. részére, a
5310 Kisújszállás, Kálvin u. 4. alatti 2197
hrsz-ú ingatlanon templom részleges
felújítás projekt tervéhez

MŰSZAKI LEÍRÁS-ÁLLAPOTDOKUMENTÁCIÓ

Objektum neve: Református templom

Törzsszám: 3975

Utca, házszám: Kálvin u. 4.

Helyrajzi szám: 2197

Domináns stílusjegy: barokk

Datálás: 1788

Háromhajós, É-i oldalán íves záródású templom, D-i homlokzata előtt támpillérekkel erősített toronnyal, K-i és Ny-i oldalán előcsarnokkal (1888). A torony legfelső szintjén tűzkiáltó erkély. Csehboltozatokkal fedett belső tér, az oldalhajókban keresztboltozatokkal. A karzat mellvédeken stukkós füzérdíszek. Berendezés: a 18–19. század. Korábbi templom helyén a 18. század második felében, több periódusban épült (építész: Rabl Károly gyöngyösi építőmester).

Történeti áttekintés

Kisújszállás középkori templomos hely, melynek még 1571-ben is megvolt a temploma. A 15 éves háború alatt teljesen elpusztult a falu, s 1618-ban kezdett újránépesülni. 1638-ban az egyházkerület rendel neki református lelkészt, azonban 1683-ban és 1691-ben a tatárok pusztításai miatt megint teljesen elnéptelenedett. 1699-ben a templomösszeíró már nyomát sem találta a régi templomnak. A Rákóczi szabadságharc idején is néptelen pusztaság volt.

A jászkun főkapitány engedélye alapján 1717-től népesedik újra, amikor is Musnai Mózes magukkal hozzák a hívek lévitatanítónak, és 1718-tól külön lelkészt is alkalmaztak. Ez arra enged következtetni, hogy fából-nádból ez idő tájt építhették fel első templomukat. 1721-ben a Pesti Comissio előtt a kisújszállásiak is igazolták ősi jussukat az egyházukhoz, tehát az élet akkor minden vonalon fejlődésnek indulhatott. Az egyházi élet gyors fejlődését mutatja, hogy 1741-ben torony építésére kértek és kaptak engedélyt, és bár az engedély vályogépítményre szólt, senki sem háborgatta őket abban, hogy kőből építsék fel. A torony alsó részét még 1741-1743 között emelte Venczel debreceni építőmester. 1745-ben megváltották magukat a német lovagrend utódjától, ettől kezdve Kisújszállás református vallású redemptus város lett. 1748-ban elindítanak egy, a toronyhoz méltó templom építést, mely 1755-re már készen is állt. A XVIII. század végétől működött református gimnáziuma. A templom a lakosság számának növekedése miatt nemsokára szűknek bizonyult, így elhatároztak egy új templom építését.

A későbarokk templom alapkövét 1785. szeptember 12-én tették le Rabl Károly tervei alapján. A korábbi torony falait 33 m magasságig emelték fel, ezen áll a 7 m magas toronysisak. Az építkezés 1788-ban ért véget.

1828. július 10-én villám csapott a toronyba, s ettől leégett az egész templom, a harangok is elolvadtak. A templom még azon évben helyreállításra került, a torony következő évben. A toronygombot az iratokkal együtt 1830. július 7-én tették a helyére, s még azon évben a harangokat is újjáöntik. A templomot legközelebb 1867-ben renoválták. 1888-ban épült a keleti és nyugati bejárat oldalcsarnok szél- és porfogónak. 1944. október 16-án egy II. világháborús gyújtógránátos belövés következtében leégett a toronysisak. A torony felőli karzat alját 1950-ben üvegfallal különválasztották a belső tértől, miáltal egy 100 ülőhelyes fűtött terem kaptak. A templombelsőt 1955-ben újították fel és festették fehérre. Korábban a mennyezet kék színű volt, arany csillagokkal. 1964-ben a vihar letépte a toronytetőt, melyet 1971-ben állítottak helyre. A templom teljes külső felújítást kapott 1986-88-ban. Berendezés: a 18-19. század. A toronytető Kréter János egri ács munkája volt.

Épület adottságai:

Az észak-déli tengelyű templomnak déli homlokzat előtti körüljárós tornya 41 m magas, benne ma kvarc vezérlésű toronyóra van. A belső teret két pillérsor egy fő-, és két mellékhajóra osztja. A pillérfejezetek homloktagjait és a homlok mellvédeket copf füzérdísz ékesíti. Hét boltív tartja a főhajót és hét kisebb a két mellékhajót. Az egész belső térben minden oldalon karzatok vannak. A templom négy bejárattal rendelkezik, egyik a torony alatti főbejárat, vele szimmetrikusan a másik az északi oldalon található. A keleti és nyugati oldalon a későbbiekben hozzáépített portikuszokon keresztül lehet bejutni az épületbe.

Anyagok, épületszerkezetek (meglévő állapot)

I. Alapozás:

Anyaga falazott nagyméretű téglá, illetve természetes kő, vegyesen. Utólagos vízszintes talajnedvesség elleni szigetelés készült 2014 évben (DER Építő és Szigetelő KFT). Felhasznált anyagok: Carbofol HDPE 2mm, Comer ék, MC OXAL HSL.

A templom korábbi felújítása során a külső falsíkok mentén szellőztető kavicságy létesült.

II. Lábazat:

Az épület lábazatának anyaga megegyezik a felmenő falakéval, burkolata egy szakaszon terméskő, a lábazat többi részén vakolat. A lábazaton körben csapóeső és kapilláris felszívódás okozta vakolatkárosodások láthatók.

III. Falazatok:

Tartófal – 1,30 m-es (toronymál 1,64 m) vastagságú nagyméretű téglá. A portikuszok falvastagsága 70 cm. A külső falsíkon a toronytest előtt támpillérek helyezkednek el.

IV. Nyílászárók:

Nyílászárók – a déli, torony alatti és az északi bejáratú ajtó fölött íves, a keleti és nyugati portikuszok ajtajai fölött egyenes kialakítású, a belső ajtók és az ablakok fölött íves a nyílászárók.

V. Padló szerkezet – födémrétvezetések:

A padló a templomhajóban műemléki téglá, a gyülekezeti részben parketta, az előterekben kerámia lap burkolatú. A födém a pillérek közötti falazott boltozatok adják.

VI. Oldalfal burkolatok:

Az oldalfalon 2,0 cm belső vakolat és mészfestés található, fehér színben. A mennyezet boltíves, fehér festéssel van ellátva.

VII. Hő- és hangszigetelés, homlokzatképzés:

A teherhordó falak vastagsága nagy hőtároló képességet biztosít. A padlón és a padlásföldmőben hőszigetelés nem készült.

A külső homlokzati vakolat a későbarokk templom stílusának megfelelően színváltó, a mezők sárga, a vakolattagozatok egységesen fehér színűek, lábazatvakolat többféle kialakítású, színe fehér, szürke és terméskő burkolatú. A csapóeső okozta felázás és vakolatmőlás található több helyen, legfőképp a bádgozások, homlokzattagozatok környékén, illetve a lábazaton.

VIII. Nyílászáró szerkezetek:

A külső-homlokzati nyílászárók:

A hajón található ablakok dupla rétegben, a falazat külső és belső síkján helyezkednek el. A külső síkon található ablakok fém profilba illesztett egyrétegű üvegezéssel vannak ellátva. A belső falsíkon lévő ablakok fa tok, és szárny szerkezettel készültek, egyrétegű üvegezéssel. A két ablak tokja nem kapcsolódik egymáshoz. A belső oldali ablakok színe halvány zöld, a

külsőké kívül sötétbarna, belül fehér. A földszinten és a karzaton is végigfut egy ablaksor. A portikusok ablakai egyrétegű szerkezetek, belül fehér, kívül barna festéssel. A toronyban fém ablakok és spaletták vannak, mázolt felületkezeléssel sötétbarna színben. A bejáratú ajtók pallótokos ajtók deszkabetétes, díszes szárnyal, mázolt felületkezeléssel, kívül barna, belül fehér színben.

IX. Tetőszerkezet, fedés:

Az épület tetőszerkezete a bakdúcos, a dőltszékes és a függesztőműves tetőszerkezet kialakítását ötvözve készült el. Szerkezete független a födémként szolgáló boltozattól. A templomtérben is megjelenő pillérsor födém síkja feletti síkjára terhelnek a bakdúcsok és a dőltszékek. A főállásokban a szemben lévő elemek rögzítése egymáshoz vonórúdak elhelyezésével biztosított. A hosszirányú merevítést a könyökfák adják. A szarufák kihajlási hosszát két ponton támasztó derékszelemen osztja négy részre. A tetőidom nyeregtető, hajó véghomlokzata mentén a fal vonalát követő íves síkkal kontyolt. A nyeregtető a torony falához bádogos vízelvezető szegéssel csatlakozik. A tetőszerkezet jó állapotú, mivel a szerkezet megerősítése és a fedés cseréje nemrégiben megtörtént.

X. Bádogos szerkezetek:

Az épületen lévő párkányok, tagozatok, mellvédfalak bádogozása horganyzott acélból készült. A torony bádogozása az ablakpárkányoknál hiányos. A bádogos szerkezetek felújításra szorulnak. A toronysüveg fedése vörösréz.

XI. Fűtés:

Az épület jelenleg fűtetlen, használata időszakos.

XII. Kerítés:

A meglévő kerítés terméskő lábazattal, beton fedlappal és kovácsoltvas kerítésmezőkkel készült, barna festéssel.

Sólya László
okleveles építésmérnök
É-09-0645

4100 Berettyóújfalu, Dózsa Gy. u. 21. 1/5.
Tel.: +36307477993
E-mail: biharchitect@gmail.com

FOTÓDOKUMENTÁCIÓ MEGLÉVŐ ÁLLAPOTRÓL

